

РЕЗЮМЕ

Т. Л. Повалий. Методы сплочения детского хореографического коллектива.

В статье рассматривается проблема сплочения коллектива школьников на уроках хореографии. С целью укрепления коллектива целесообразным является комплексное использование словесных, наглядных, практических и игровых методов воспитания. Особенного внимания заслуживают методы, что требуют от учеников сознательного подхода, активности, самостоятельности и творчества в совместной деятельности.

Ключевые слова: словесные, наглядные, практические методы, игра, поощрение, наказание, упражнения, образец.

SUMMARY

T. Povalii. Methods of consolidating children dance group.

The author considers the problem of consolidation of a group of schoolchildren in dancing class. In order to unite the group it is appropriate to use a complex of verbal, visual, practical methods and games. Methods that require conscious approach, active participation, independence and creativity in common work deserve special attention.

Key words: verbal, visual, practical methods, games, encouragement, punishment, exercise, model.

УДК 37.03:78«200»

Л.П.Приходько

Сумський державний педагогічний
університет ім. А.С.Макаренка

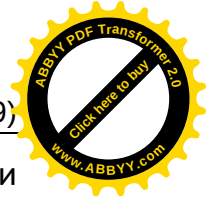
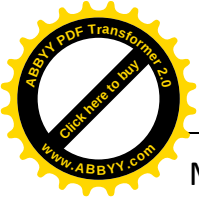
ГАРМОНІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті обґрунтовано необхідність подолання фрагментарності світогляду сучасної людини. Доведено, що музика наділена потужними космічними вібраціями і здатна гармонізувати фізичну, інтелектуальну та духовну сфери особистості.

Ключові слова: музичне мистецтво, гармонізація особистості, духовність, фольклор.

Постановка проблеми. На початку XXI століття людство переживає багато кризових явищ – матеріальних, духовних та морально-етичних, які ускладнюють еволюцію не лише нашої планети, але й усієї Сонячної системи. Подолання фрагментарності світобачення сучасної людини стає можливим завдяки гармонізації особистості засобами мистецтва.

Ще в середині минулого століття в одній із своїх поезій М. Рильський чітко сформулював духовну суть людини-творця: «Ми працюємо любимо, що в творчість перейшла, і музику палку, що ніжно серце тисне. У щастя людського два рівних є крила: троянди й виноград, красиве і корисне» [4, 196]. Порушення балансу між духовними та матеріальними цінностями призводить до деградації особистості, що викликає різноманітні ускладнення у функціонуванні соціуму, дисбаланс різних форм природної енергії, загострює екологічні проблеми, негативно впливає на здоров'я окремих індивідів.

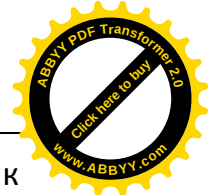
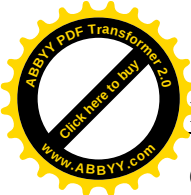
Музика наділена потужними космічними вібраціями і здатна гармонізувати фізичну, інтелектуальну й духовну сфери особисті.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми психоенергетики, впливу музики на психіку людини, взаємозв'язок між її духовним та соціальним буттям, взаємодія з іншими живими організмами планети та Космосу, роль музики у гармонізації цих процесів вивчали в різних аспектах багато дослідників, зокрема А. Дашак, О. Куцел, А. Петрушин, а також розглядалися у фундаментальних положеннях філософської науки про закономірності художнього пізнання дійсності (О. І. Буров, І. А. Зязюн, М. С. Каган, Л. Т. Левчук, В. І. Мазепа). Провідні позиції психології та педагогіки про роль мистецтва у життєдіяльності людини досліджували Л. С. Виготський, В. О. Сухомлинський, П. М. Якобсон. Слід згадати праці вітчизняних та зарубіжних учених про єдність духовного та естетичного становлення особистості (В. Г. Бутенко, О. М. Олексюк, Р. А. Тельчарова та ін.), концептуальні позиції теорії й методики музичного навчання (О. О. Апраксина, А. Г. Болгарський, О. Я. Ростовський, В. М. Шацька та ін.), праці, присвячені проблемам поліхудожнього виховання особистості (Л. М. Масол, Л. І. Предтеченська, Г. П. Шевченко, О. П. Щолокова, Б. П. Юсов).

Проблема цінностей і ставлення до них суб'єкта розглядали О. Букурадзе, В. Василенко, О. Дробницький, М. Каган, В. Тугарінов, Н. Чавчавадзе, зміст, структура, критерії естетичної цінності – Т. Адорно, Ю. Борев, А. Гулига, В. Корнієнко, Н. Михеева, Л. Столович, Ф. Фішер. Загальнолюдські цінності як чинник виховання дітей та молоді досліджували В. Болотіна, М. Боришевський, П. Ігнатенко, Р. Скульський, К. Чорна, О. Щолокова; аксіологічні орієнтації як регулятор діяльності й спілкування відображені у працях Б. Ананьева, О. Бодальова, І. Беха, М. Гальперіна, С. Гольдентрихта, Б. Додонова, О. Леонтьєва, В. Мухіної, Д. Узнадзе, В. Ядова; ціннісні орієнтації як результат залучення вихованця до суспільно значущих цінностей досліджували В. Анненков, І. Артюхова, З. Васильєва, І. Жерносек, І. Зязюн, М. Казакіна, О. Набока. Водночас проблема гармонізації особистості засобами мистецтва залишається нерозв'язаною.

Мета статті – спрогнозувати можливі шляхи духовного розвитку гармонійної особистості через актуалізацію нових аспектів музичного мистецтва на початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Проблема людини як частини живого космічного простору, її взаємодія з навколишнім середовищем (планетарного і всесвітнього масштабу), гармонізація існування у цьому просторі віддавна хвилювала багатьох мислителів. В українській філософії цьому присвячували свої дослідження Г. Сковорода, М. Гоголь, П. Юркевич. На початку минулого століття новим словом у філософії стало вчення В. Вернадського про етногенез та біосферу Землі, в якому видатний український учений,

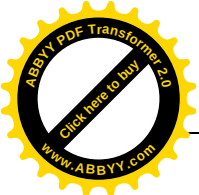
синтезувавши кілька природничих наук і створивши такий напрям, як біогеохімія, довів, що Земля є живим і цілісним організмом, що реагує на енергетичні імпульси людського організму так само, як і людина залежить від земних та космічних вібрацій, які формують її психічні та соціальні основи буття. У своїх працях В.Вернадський пише про нову форму «біогеохімічної енергії, яку можна назвати енергією людської культури, або культурною біогеохімічною енергією...Ця форма... притаманна не лише *Homo sapiens*, але й усім живим організмам» [1, 132].

Усе, породжене людиною – слова, думки, почуття, інтенції (позитивні й негативні), – залишається в планетарній субстанції матеріально-духовного плану, в «астральному архіві». Енергія думки, починаючись на Землі, сягає інших планет та куточків Галактики. Звідси бере початок і вчення В. Вернадського про ноосферу – «озоновий шар» космічної матерії, що оточує планету, в якому ніби на «небесному комп'ютері» фіксуються людські думки та почуття.

Сучасна наука констатує наявність у Всесвіті різних енергетичних полів, що взаємодіють. Найбільшому поширенню психічної енергії в Космосі сприяють торсійні поля. При цьому кожна напружена емоція створює згусток енергетичної дисгармонії, яка випромінюється в Космос. Енергія думки виникає з енергії звукових вібрацій. Як зазначає музикознавець А. Дашак: «Кожна форма матерії створена відповідним рівнем вібрацій і кожна реагує на відповідну ноту» [2, 34]. Згадаємо, що давньогрецькі філософи досліджували взаємозв'язок людського життя з «гармонією сфер», а Піфагор спирався на їх дослідження, закладаючи основи музичної теорії та акустики. Світло породжує різні вібрації, з яких виникають форми, звуки, кольори, різні стани матерії. Як відзначає японський учений М. Емото, «буття є вібрація» [6, 26].

Музичні вібрації пов'язані з диханням, природними та космічними біоритмами. Певний звук відповідає певному кольору. Їх поєднує «вібраційна тотожність». Наприклад, денний тон Землі (добовий ритм 24 годин) відповідає вібраціям тону *соль*, що знаходиться у певному резонансі з нашою ДНК, гармонує з червоним кольором. Річний тон Землі (час обертання Землі навколо Сонця) відповідає звуковим вібраціям на рівні *до-дієз* і зеленому кольору.

Подібні знання з музичної космології допомагають людям не лише лікуватися, входячи в резонанс з природними біоритмами та звуковібраціями, але й усвідомити, що у Природі і Космосі немає нічого випадкового. Для кращого розуміння можна згадати про те, як в окремому людському організмі все взаємопов'язано і кожної миті взаємодіють пульс, процеси кровотворення, дихання, зникнення або народження інших клітин, різні емоційні стани.

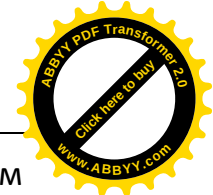
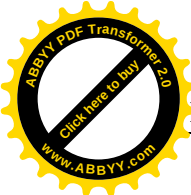

Людина є Всесвітом в мініатюрі, який відбивається у творах мистецтва. Згідно з класичними естетичними концепціями, у досконалому творі немає нічого зайвого. Уже митці античного світу знали про принцип відповідності у природі і мистецтві. Він був основним у відображенні ними образів краси, гармонійної правильності. Одне з найголовніших правил цього вчення – правило «золотого перетину», що стверджує: ціле повинно відноситися до більшої частини так, як більша частина до меншої. Зважаючи на це, вся картина світу і високоорганізованого людського суспільства має відповідність – пропорційне співвідношення мистецтва і точних наук. Півкулі людського мозку – «емоційна» та «раціональна» – також постійно взаємодіють. Давні вчені, зокрема Піфагор, стверджували, що Всесвіт будується за алгоритмом $1 + 2 + 3 + 4 = 10$. Дійсно, споглядаючи величні архітектурні споруди, слухаючи музику Баха і Моцарта, легко зрозуміти, що у природі і творах мистецтва не існують окремо лише «точні» науки чи тільки «емоційне» мистецтво.

Цілісність світобудови відображена й у фольклорі різних народів. Наприклад, в орнаментах і кольорах малюнків є ритми, співзвучні музиці і хореографії певного етносу. Так, у гуцульських орнаментах фігури кутів співзвучні синкопам у піснях і танцях, інструментальній музиці. Наголосимо на тому, що різні вібраційні поля Космосу втілюються в різні сили природи, які постійно взаємодіють і перебувають у стані енергетичного взаємообміну, якісних перетворень, у різноманітні форми життя. У здоровій природі контрастні зіставлення – день і ніч, зима і літо, холод і тепло тощо породжують не конфлікт, а гармонію, яка відновлюється після певних катаклізмів (штормів, землетрусів). У людському суспільстві теж повинна бути гармонія.

Думки, емоції мають матеріальну силу. Рослини і всі живі організми, у тому числі вода, по-різному реагують на прояви різних слів і настроїв. Зокрема було помічено, що при красивих, добрих зверненнях вода утворює гарні кристали –сніжинки, навпаки, при грубих або байдужих словах її молекули перетворюються на покручені сірі уламки. Рослинам також дуже подобається музика Баха, Вівальді. На «шумову» музику мегаполісної «масової культури», як і на сердиті, недобрі слова, реакція у них була прямо протилежною. Живі організми або погіршували свій стан, або гинули.

Стає очевидним, що сучасне суспільство дуже потребує етичної й екологічної просвіти та усвідомлення загальнолюдської місії мистецтва, особливо музичного. Груба матеріалізація життя в минулому столітті обмежила спілкування людини з тонкими енергіями Космосу. Це у свою чергу створило не лише фізичні проблеми (зокрема поширення цукрового діабету, онкохвороб), а й певні викривлення у формуванні морально-етичних, соціальних пріоритетів у житті суспільства. Наголосимо на тому, що поняття «сучасна людина», «сучасна

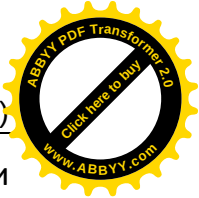
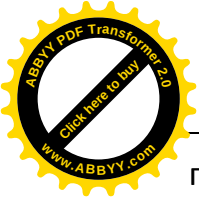

культура», «красиве життя» пов'язуються у масовій свідомості з життям мегаполісів, засиллям хімізації і технізації навколишнього середовища, що порушує правильний обмін енергіями з природною аурою. Екологічна і художня просвіта обов'язково повинна включати і методи народної педагогіки, знання народної творчості, знання основ класичного мистецтва, у найкращих витворах якого втілюються Істина, Добро і Краса, причому справжня Краса – це Істина і Добро, що матеріалізуються в різних формах. Її сутність та першооснова – високий рівень космічних вібрацій, наближеність до Бога, який є Любов. Саме Вона, на думку Г.Сковороди, дає енергію життя й обмежує енергію знищення [5]. Тільки тоді, коли людина правильно налагоджує взаємообмін енергіями між собою і природним середовищем, може розвинутися справжнє «сердечне» світовідчуття.

Без відчуття природної аури не буде тієї радості життя, до якої прагне людина. Найвища космічна субстанція, через яку можна сприймати вібрації любові і щастя, – це музика. Музичні звуки та ритми найтісніше пов'язані з біоритмами природи, людським диханням. Це особливо стосується вокальної музики. Коли людина щиро співає, вона спілкується з Богом. Найправильніше положення рота під час звукоутворення – еліпсоподібне. Еліпс (форма яйця) – найдосконаліша геометрична форма Всесвіту. Аура людини також має еліптичну форму. Співаюча людина – це мікромодель звукового аспекту Всесвіту. Це свідчить про єдність геометричних форм у макро- і мікросистемах. Учені довели, що звуки природи та класичної музики цілющі для клітин організму, а шум їх руйнує. Шумосфера сучасного міста дуже шкодить здоров'ю.

Людський організм здатний сприймати звуки так, щоб вони лікували. Наприклад, голосний «а» за своїм вібраційним рівнем тотожний верхній частині легенів, руйнує оболонку вірусів. Звук «у» відтворює гармонію людини і Всесвіту. Він синхронний з ритмами серця, печінки, шлунку. Звук «і» лікує нирки, «е» діє на мозок, органи голови, горло, відображає творчі аспекти. «О» «відповідає» за діафрагму, печінку, фізичні аспекти згасаючого руху. Щоб лікувати цими звуками хворі органи, треба знайти баланс, за якого вібрації голосних будуть синхронні вібраціям хворого органа. Хвороба – це розбалансованість вібраційного ритму певного органа.

Музика – професійна і народна – залишила багато зразків, які можуть не лише пробуджувати почуття краси, але й лікувати. Ритми колискових пісень збігаються з ритмами серця. Відомі випадки, коли діти, що слухали колискові, виліковували тяжкі серцеві хвороби. Нажаль, багато хто сьогодні вважає музику лише приємним відпочинком, розвагою, предметом ужиткового значення, не враховуючи, що музика дає енергію життя через спілкування людини із Всесвітом. Оскільки «раціональна» й «емоційна» півкулі мозку

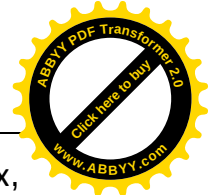
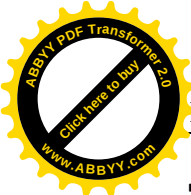

перебувають у творчому процесі, то в житті суспільства і кожної людини створення матеріальних цінностей не повинно випереджати створення духовних цінностей. Навпаки, духовна творчість повинна дещо випереджати матеріальну, щоб краще утверджувався принцип Божої Любові [5]. У минулі часи музика – і професійна, і народна – існували передусім для цього. Аби Природа підтримувала людей, люди повинні підтримувати Природу, посилаючи їй свою любов і визнаючи духовні цінності як найвищі в суспільстві. Створюючи і виконуючи високодуховну музику, люди і самі стануть духовно вищими.

Мораль й етика – невід’ємні складові частини культурного виховання. Твердження про те, що культура з’явиться, коли буде побудована її матеріально-технічна база, не витримує перевірки часом, суперечить принципу світобудови так само, як і думка про те, що інтелігентна людина – це людина розумової праці. Штучний інтелект ніколи не буде ознакою інтелігентності. Справжня інтелігентність пов’язана з тим, що Гете називав «ввічливістю серця». У всі часи найкращі педагоги створювали концепції гармонійного розвитку людини. Щодо цього на особливу увагу заслуговує питання гуманітарного та музичного виховання.

Гармонійна особистість може правильно бачити світ лише тоді, коли енергія любові – головне джерело енергії життя, як сонце підпорядковує собі всі інші позитиви і негативи цієї душі. Питьму здолає не той, хто лає питьму, а той, хто запалить вогник. Ця предвічна мудрість підтверджується сьогодні на рівні найсучасніших наукових досліджень. Згадаємо також думку О. Куцела про те, що під впливом людської думки змінюються швидкість хімічних реакцій, інтенсивність лазерного променя [3,11]. Найвищі і найякісніші космічні вібрації дає культура, через вібрації відбувається обмін енергіями, необхідний для підтримання життя, а пригнічення людської особистості збіднює запас життєвої енергії в навколишньому середовищі. Подолати останню негативну тенденцію здатне гуманітарно-художнє виховання сфери емоцій і почуттів особистості, особливо музичне.

Кожне століття має свої відмінності у вимогах до цієї сфери людської діяльності. У минулому столітті в нашій країні культура і музика вважалися другорядними. Найголовнішим завданням визначалася побудова матеріально-технічної бази комунізму. Інтелігенція іменувалася «прошарком» суспільства, причому здебільшого інтелігентом уважалася людина розумової праці, міська за походженням, з дипломом вищої школи. Існувала думка про те, що «високе» мистецтво недоступне і непотрібне народу. При цьому забувалося, що, наприклад, Й. С. Бах часто складав музику не для «обраних», а для своїх учнів, родичів, парафіян – людей з маленьких провінційних містечок. Моцарт, Гайдн, Бетховен, Чайковський та багато інших класиків писали музику для такої ж демократичної аудиторії сучасною і зрозумілою

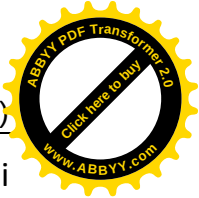
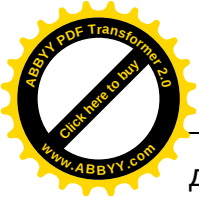

для неї мовою. Сьогодні, щоб послідовно виховувати слухачів на цих зразках, слід переглянути сучасні занадто стрімкі темпи життя та їх сповільнити. Такі морально-філософські поняття, як наївність, галантність, мрійливість, простодушність, ніжність, шляхетність, витонченість, романтичність присутні у творах музичної класики дуже відчутно і переконливо. Згадаємо також думку М. Глінки про те, що «музику створює народ, а ми її тільки аранжуємо». Під цими словами могли б підписатися Вебер, Гріг, Лисенко – будь-хто з класиків позаминулого століття.

Ми живемо у багатовимірному світі. Згідно із законами Космосу, всі наші думки, розумові проєкції, «думкоформи» спочатку вимальовуються на рівні тонкого, «паралельного» світу, а згодом матеріалізуються на фізичному плані. Отже, характер матеріального світу залежить від творення духовних цінностей. Чим більше буде вкладено в них енергії життя, тим кращим буде навколишній світ. Оскільки носієм цієї енергії життя традиційно був сільський соціум, то і суспільство дедалі більше звертається сьогодні до пріоритетів сільської місцевості, тому що фольклор у різні часи був не лише «базисом» для культури, але й невичерпним джерелом життєвої енергії. Ще Г. Сковорода у своїх педагогічних працях називав фольклор «тритисячолітньою піччю», що «неопально» «випікала» та зберігала вікову народну мудрість, уявлення предків про світ і людину в ньому, культуру [5].

Сучасні екологічні та економічні кризи є ознаками того, що у людській спільноті дедалі більшає недостача духовної енергії. Не можна весь час жити лише старими запасами культури, треба постійно творити нові. Навіть під час звернення до фольклору традиційна вимога зберігати у виконанні народних пісень і танців автентичність, не спотворюючи їх сучасною модернізацією, варто пам'ятати, що при цьому людина має почувати себе не пасивним виконавцем, а співтворцем музичного процесу. Для такої співтворчості потрібно створювати умови у форматі «людина – природа – культура – Космос». Так, у «школі радості» В. Сухомлинського діти починали творити казки під час спілкування з природою, у «подорожах до витоків слова», а музичне виховання за К. Орфом розпочинається із засвоєння фольклорних зразків. На основі багатьох наукових джерел видатний композитор і педагог довів: кожна дитина у процесі свого духовного формування проходить усі етапи культурного розвитку людства, поступово наближаючись до сприйняття сучасних норми соціального буття. Тому ця система найбільш відповідає сьогодні закономірностям буття Природи і Космосу. Вони відображені у принципах основної праці К. Орфа «Шульверці». У ній сторінка за сторінкою первісні фольклорні форми – дитячі лічилки, загадки тощо – поступово поступаються місцем музичним стилям пізніших епох.

Людство розвивається за принципом піраміди. Накопичення духовних і матеріальних цінностей, тобто верхівка буд-якої формації, не може сформуватися, поки не створиться підґрунтя для неї. Сьогодні важко ізолювати

дітей та молодь від реалій сучасного життя, але важливо надати їм істинні знання та ціннісні орієнтири, гармонізуючи особистість засобами мистецтва. Саме вони стануть запорукою її духовної сили, так само як вироблення імунітету в організмі є запорукою опору різним небезпечним вірусам.

Висновки. Аналогічно до закону збереження фізичних речовин існує закон збереження духовної енергії. У цьому процесі великого значення набуває збереження генетичної пам'яті різних поколінь, збагаченої через форми розвитку енергії духу, даної у різноманітних формах культури та мистецтва, зокрема музичного. Серед провідних тенденцій сучасності важливе місце посідають процеси інтеграції різних видів мистецтва, пошуки нових жанрів, еволюція вже існуючих.

Порушення балансу між духовними та матеріальними цінностями призводить до деградації особистості і викликає різноманітні ускладнення у функціонуванні соціуму, дисбалансу різних форм природної енергії, загострює екологічні проблеми, негативно впливає на здоров'я окремих індивідів. Музика, що несе потужні космічні вібрації, здатна гармонізувати фізичну, інтелектуальну та духовну сфери особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вернадский В. Философские мысли натуралиста / В. Вернадский. – М. : Наука, 1988. – 520 с.
2. Дашак А. Божественна природа звука : навч. посіб. /А. Дашак. – Львів : Світ, 2003. – 108 с.
3. Куцел О. Гармонія/ О. Куцел. – Х.: Див, 2004. – 335с.
4. Рильський М. Вибрані твори / М. Рильський. – К. : Дніпро, 1977. – 350 с.
5. Сковорода Г. Сад пісень / Г. Сковорода. – К. : Веселка, 1968. – 186 с.
6. Эмото М. Послания воды / М. Эмото. – М. : София, 2007. – 96 с.

РЕЗЮМЕ

Л. П.Приходько. Гармонизация личности средствами музыкального искусства.

В статье обоснована необходимость преодоления фрагментарности мировоззрения современного человека. Доказано, что музыка наделена мощными космическими вибрациями и способна гармонизовать физическую, интеллектуальную и духовную сферы личности.

Ключевые слова: музыкальное искусство, гармонизация личности, духовность, фольклор.

SUMMARY

L.Prykhodko. Harmonization of an individual by means of music art.

The author emphasizes the need to overcome the fragmentation of an individual's world outlook. It can be done by means of music that has powerful cosmic vibrations and can harmonize one's physical, intellectual and psychepersonality spheres.

Key words: music art, harmonize individual, spiritual sphere, folk.